

INNSPILL TIL FOLKEHELSEMEDLINGEN FRA FELLESSKAP MOT SEKSUELLE OVERGREP (FMSO)

Felleskap mot seksuelle overgrep (FMSO) er paraplyorganisasjonen til landets sentre mot incest og seksuelle overgrep, og Dixi ressurscenter mot voldtekt. Sentrene finnes i alle fylker. Av landets 24 sentre er 20 tilknyttet FMSO.

Arbeid mot seksuelle overgrep er viktig folkehelsearbeid. Det er et stort behov for forebyggende og avdekkende arbeid mot seksuelle overgrep, for å gi barn og ungdom kunnskap og begreper til å forstå hva seksuelle overgrep er, og hvordan de kan melde fra. Det er også avgjørende med gode landsdekkende tilbud til utsatte barn og voksne på alle nivåer i hjelpeapparatet.

FMSO setter pris på at Eldre – og folkehelseministeren ber om innspill til den nye folkehelsemeldingen, og takker for muligheten. Vi håper at folkehelsemeldingen vil vektlegge folkehelseutfordringene knyttet til seksuelle overgrep, og legge til rette for konkrete forebyggende tiltak, samt oppfølgingstiltak for utsatte.

SEKSUELLE OVERGREP ER ET FOLKEHELSEPROBLEM

Seksuelle overgrep er et folkehelseproblem som er forbundet med nedsatt fysisk og psykisk helse for de som er utsatt. 33,6 % av kvinner, og 11,3% av menn i Norge er utsatt for seksuelle overgrep, hvorav mange ble utsatt i barne – eller ungdomstiden ([Thoresen og Hjemdal 2014](#)). Blant ungdommer i videregående skole, har 29% av jentene, og 7% av guttene vært utsatt for seksuelle krenkelser. Mellom 9 og 14% av jentene og 2 og 3% av guttene har blitt utsatt for voldtekt i løpet av oppveksten ([Mossige og Stefansen 2016](#)). Det er videre en utfordring at personer som blir utsatt for seksuelle overgrep som barn, ofte ikke forteller om det til noen. En studie viser at de i snitt bruker 17, 2 år på å fortelle noen om overgrepene. Dette har blant annet sammenheng med at barna har hatt manglende forståelse og begreper for det de er utsatt for, og at de ikke har visst hvordan, eller til hvem de kunne fortelle det ([Steine m.fl 2017](#)).

Sentrene har de siste årene hatt en stor økning i pågangen både fra utsatte og pårørende som trenger støtte og veiledning, med 1434 nye brukere i 2017. Derfor er det viktig at sentrene settes i ressursmessig stand til å imøtekomme etterspørselen i kommunene, og at organiseringen av sentrene styrkes for å bidra til et likeverdig tilbud over hele landet.

FMSO vil i det følgende komme med tre innspill til folkehelsemeldingen:

1. Forebyggende arbeid over hele landet
2. God tilgjengelighet og solide fagmiljø
3. Likeverdig tilbud over hele landet

1. FOREBYGGENDE ARBEID OVER HELE LANDET

STYRKE SENTRENES OPPLYSNINGSARBEID OG FOREBYGGENDE ARBEID OVER HELE LANDET

I tillegg til økt pågang i antall besøkende ved sentrene, er det også økt etterspørsel fra kommuner, helseforetak, barnehager og skoler som ønsker veiledning til å avdekke og forebygge seksuelle overgrep. Dette mener vi er en positiv utvikling, fordi det viser en økt oppmerksomhet knyttet til dette arbeidet. I dag er imidlertid det forebyggende arbeidet ved sentrene nedprioritert i rundskrivet som regulerer sentrenes virksomhet. Sentrenes tilbud er gratis, og sentrene er per i dag landsdekkende med ett senter i hvert fylke. Derfor er det viktig å styrke sentrene på dette området.

Det er viktig for det forebyggende arbeidet at barn får begreper for å snakke om grenser, kropp og seksualitet. Særlig for barn som har vært utsatt, er det viktig at tema tas opp av trygge voksne med erfaring og kunnskap om å snakke med barn og unge. Bufdir har utviklet gode nettbaserte veiledere for fagpersoner, men sentrene erfarer at mange likevel er usikre på hvordan de skal gå frem. Sentrene har lang erfaring og inngående kompetanse om overgrepssproblematikk, og kan bistå fagpersoner med å ta verktøyene i bruk.

FMSO regner forebyggende opplysningsarbeid for å være en del av kjernevirksomheten til de tilknyttede sentrene, som over flere år har utviklet undervisningsopplegg og snakket med fagpersoner, studenter, elever og barnehagebarn. Nesten alle sentrene har dette tilbudet.

Det er viktig folkehelsearbeid å sørge for at:

- Bemanningen ved sentrene mot incest og seksuelle overgrep styrkes med sikte på å imøtekomme kommunenes etterspørsel etter sentrenes kompetanse og forebyggende opplysningsarbeid
- Rundskrivet fra Bufdir inkluderer det forebyggende arbeidet som en del sentrenes kjernevirksomhet

GOD TILGJENGELIGHET OG SOLIDE FAGMILJØ

STYRKE BEMANNINGEN VED SMÅ SENTRE FOR Å SIKRE ET LIKEVERDIG TILBUD OVER HELE LANDET

NOVA lanserte i 2017 en evaluering av sentrenes arbeid og rammevilkår på bestilling fra Bufdir. Hovedkonklusjonen i evalueringen er at sentrene bør bestå som eget tilbud, og at utsatte får hjelp ved sentrene som de ikke får andre steder. Imidlertid påpeker rapporten at ulik dimensjonering av sentrene fører til skjevheter i tilgjengelighet og kvalitet i tilbudet ([Smette m.fl.2017](#)). Bemanningen ved sentrene kan variere fra to årsverk ved de minste til over fjorten ved de største. FMSO og sentrene arbeider kontinuerlig med å sikre et likeverdig tilbud med høy kvalitet og god tilgjengelighet over hele landet, blant annet gjennom et pågående arbeid med å utvikle en felles faglig plattform og en felles nettressurs. Det er avgjørende for dette arbeidet at de minste sentrene får en vesentlig høyere bemanning for å sikre et tilbud med god tilgjengelighet og høy kvalitet for alle, uavhengig av hvor i landet man bor.

For å sørge for god tilgjengelighet og høy kvalitet foreslår FMSO at:

- Det iverksettes målrettede tiltak for å særlig styrke bemanningen ved de minste sentrene med sikte på å sikre god tilgjengelighet over hele landet.
- Det bør innføres garantibemanning på minst fem årsverk ved hvert senter med årlig økning tilsvarende økt pågang.

LIKEVERDIG TILBUD OVER HELE LANDET

STYRKE FMSO SIN ADMINISTRASJON FOR Å BIDRA TIL ET LIKEVERDIG TILBUD OVER HELE LANDET VED Å SAMLE, DRIFTE OG VIDEREUTVIKLE SENTRENES FAGLIGE OG KVALITETSMESSIGE ARBEID

[Regjeringens opptrappingsplan](#) mot vold og overgrep omtaler sentrene mot Incest og seksuelle overgrep, og understreker at det er "(...)et mål at et offentlig støttet tilbud skal være nasjonalt likeverdig og tilrettelagt for brukere som kan ha særlige utfordringer, blant annet personer med funksjonsnedsettelse og personer med innvandrerbakgrunn". Ifølge evalueringen av sentrene, er det en utfordring at de har ulik profilering i navn, logo, nettsider, og i presentasjon av tilbudet. Det presiseres at sentrene bør bli bedre kjent som nasjonalt tilbud. Dette er særlig viktig for utsatte som bor lang unna et senter og ikke kjenner det direkte fra sin region. Det anbefales felles profilering, og noe felles innhold på nettsidene ([Smette m.fl.2017](#)).

FMSO arbeider aktivt for å sikre gode tilpassede tilbud til ulike brukergrupper og å gjøre tilbudet kjent. I tillegg til en felles faglig plattform for sentrene, er vi i ferd med å utvikle en felles nettressurs, der vi utarbeider veiledere for tilpassede tilbud til minoriteter, personer med funksjonsnedsettelse, personer av alle kjønn og en veileder for tilbudet til barn. I nettressursen skal vi også ha en felles undervisningsportal som gir et enhetlig rammeverk for sentrenes virksomhet i barnehage og skole. Nettressursen vil være åpen og tilgjengelig for offentligheten.

FMSO og sentrene arbeider hele tiden med å styrke sin felles profilering og faglige grunnlag blant annet gjennom ledernettsverk, landskonferanser, faglig plattform og nevnte nettressurs. Det vil også være viktig for FMSO fremover å styrke sitt kommunikasjonsarbeid for å sikre at sentrenes faglige grunnlag og tilbud er kjent for befolkningen over hele landet.

Stiftelsen har de siste årene styrket sin rolle som samlende organ for sentrene. Både som samarbeidspart for myndigheter, instanser og organisasjoner, som høringsorgan, og som pådriver for faglig utvikling ved sentrene. Dette er nødvendig for å nå målet om et likeverdig tilbud over hele landet. For å videreføre dette arbeidet bør administrasjonen i FMSO styrkes.

FMSO foreslår:

- øke FMSO sine driftsmidler så administrasjonen fra 2019 blir på totalt 3 årsverk.

Sentrene er et tilbud for personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og deres pårørende. De er finansiert av 20 % kommunale midler og 80% statlige midler forvaltet av Barne – ungdoms og familiedirektoratet. Virksomheten er regulert i [Rundskriv 10/2018](#), statstilskuddet er øremerket og blir bevilget over statsbudsjettet kapittel 840 post 61. Sentrene tilbyr råd, veiledning og støtte gjennom blant annet individuelle samtaler og gruppesamtaler, etter prinsippet om hjelp til selvhjelp. De fleste sentrene driver også med forebyggende arbeid, og tilbyr kurs og undervisning til både skoleklasser og fagpersoner.

FMSO er paraply til sentrene, og har blant annet som formål å samle og være pådriver for faglig utvikling av sentrene. Driften er i hovedsak finansiert av Bufdir, reguleres gjennom [Rundskriv 9/2018](#) og midler til ordningen bevilges over statsbudsjettet kap. 0840 post 70 Drifts- og prosjekttilskudd til tiltak mot vold og overgrep.